

Suradljivost pacijenata u provođenju uputa za njegu nosne šupljine nakon operativnih zahvata na nosu i paranazalnim sinusima

Patient compliance in the implementation of guidelines for the care of the nasal cavity after surgery of the nose and paranasal sinuses

Blaženka Pavlič¹, Snježana Mirilović²,

¹ Opća Bolnica Karlovac, Služba za otorinolaringologiju, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Hrvatska

¹ General Hospital Karlovac, Departament for otorinolaryngology, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Croatia

² Opća Bolnica Karlovac, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Hrvatska

² General Hospital Karlovac, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Croatia

Sažetak:

Cilj: utvrditi postoji li razlika u suradljivosti s obzirom na razlike u davanju uputa (samo usmene, usmene i pisane upute) između muških i ženskih pacijenata.

Ispitanici i metode: U istraživanje su uključena 22 ispitanika [Ž=8, M=14]. Uzorak je bio prigodan. U uzorak su bili uključeni svi pacijenti, bez obzira na dob i spol, tj. prema redu dolaska na operativni zahvat tijekom dva mjeseca. Objekti osnovne skupine [Ž, M] podijeljene su u dvije podskupine prema vrsti dobivenih uputa. U svakoj su podskupini četiri žene i sedam muškaraca dobili samo usmene upute, a četiri žene i sedam muškaraca dobili su i usmene i pisane upute. Statistička značajnost utvrđena je Fisherovim egzaktnim testom na razini statističke značajnosti [$p=0,05$].

Rezultati: Rezultati pokazuju da muški pacijenti koji su dobili pisane i usmene upute bolje surađuju od onih koji su dobili samo usmene upute, te postoji statistička značajnost u pridržavanju uputa. Kod ženskih pacijenata podjednak je broj u poštovanju uputa bez obzira na vrstu dobivenih uputa, ali nema statističke značajnosti.

Zaključak: Pacijenti bolje surađuju ako uz usmene dobiju i pisane upute.

Ključne riječi: nosna polipoza • devijacija septuma • suradljivost

Kratki naslov: Suradljivost i ukapavanje nosa

Abstract:

Objective: To determine whether there is a difference in compliance due to the differences in giving directions [e.g. only verbal, oral and written instructions] between male and female patients.

Respondents and Methods: The study involved 22 respondents (e.g. female = 8, male = 14). The sample was statistically acceptable. The sample included all patients, regardless of age and gender, registered in the order of arrival at the surgery during the period of 2 months. Both main control groups (female and male) were divided into two subgroups according to the type of instructions received. In each subgroup there were 4 female respondents and 7 male respondents who received only verbal instructions, and 4 female and 7 male respondents who received both, oral and written instructions. Statistical significance was determined by Fisher exact test, the level of statistical significance [$p = 0.05$].

Results: The results showed that male patients who were given written and verbal instructions cooperated better than those who received only verbal instructions and that there is statistical significance in compliance with instructions. Regarding female respondents, the same number was in compliance with the instructions, regardless of the type of instructions received, with no statistical significance.

Conclusion: Patients will better cooperate if they receive written instructions in addition to oral instructions.

Keywords: nasal polyps • septal deviation • cooperation

Running head: Compliance during nasal instillation

Received 25th May 2014;

Accepted Septembre 30th 2014;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Blaženka Pavlič, mag. med. techn., General Hospital Karlovac, A. Štampara 3, 47000 Karlovac, Croatia • Tel: +385-047-608-100 • Fax: +385-047-431-337 • E-mail: bpavlic668@gmail.com

Uvod / Introduction

Operativni zahvati na nosu i paranazalnim sinusima česti su operacijski zahvati u otorinolaringologiji. Njega nosne šupljine poslije operacijskog zahvata iznimno je važna za konačan rezultat liječenja i kvalitetu života tijekom oporavka.

Vrstu i opseg tretmana određuje liječnik, a svaki pacijent od medicinske sestre dobiva upute za njegu nosne šupljine i sluznice. Zdravstvena njega podrazumijeva kapanje nosa kapima [mentol+camphor+parafin, fiziološka otopina, sprej na bazi morske vode i/ili stavljanje antibiotske masti

u nos]. Svi postupci provode se više puta dnevno, često i više tjedana. Zahtijevaju visoku suradljivost i motiviranost pacijenta.

Pretraživanjem biomedicinskih baza podataka vidljivo je da su liječnici radili istraživanja o provođenju toaleta nosnih šupljina. Rezultati istraživanja temelje se na usporedbi rezultata higijene Sterimar sprejem u odnosu na fiziološku otopinu ili izostanak ikakve lokalne aplikacije lijekova [1]. Znatno broj istraživanja opisuje problematiku vrste lijekova za lokalnu uporabu i koja ima bolje rezultate u liječenju i njezi nosne šupljine [2-5]. Druga istraživanja provode se s ciljem utvrđivanja opće i specifičnih potreba uporabe lokalne terapije poslije operacijskog zahvata [6].

Njega nosne šupljine i sluznice nakon operativnog zahvata iznimno je važna. Nema li adekvatne zdravstvene njege, oporavak sluznice nosa i sinusa traje znatno dulje. Osim toga, u nosu se stvaraju kraste koje otežavaju disanje, a kada se te kraste otkinu, uzrokuju krvarenje. Opisana krvarenja mogu zahtijevati ponovnu uporabu tamponade nosa, što je bolno, a moguće je da dođe i do pomaka nosnog septuma koji još nije srastao.

Nadalje, važna uputa odnosi se mehanizam za ispuhivanje nosa. Važno je da kod ispuhivanja nosa nema jakog puhanja, kako od napora ne bi puknula krvna žila u nosu te da ne nastane krvarenje. Istodobno se ne smiju ispuhivati obje nosnice da ne dođe do pomaka nosnog septuma.

Učinjeno je pretraživanje biomedicinskih baza podataka o komplikacijama i stupnjevima kvalitete života tijekom oporavka poslije operacijskih zahvata na nosu i sinusnim šupljinama, te se ne nalazi nijedan važni članak o istodobnom provođenju zdravstvene njege nosne šupljine i stupnju suradljivosti pacijenata kod dobivanja i provođenja uputa za liječenje. Do danas objavljeni članci iz sestričkih zajednica opisuju istraživanja o suradljivosti pacijenata u primjeni terapije kod psihijatrijskih i internističkih pacijenata [7-8].

U procesu rada primijećeno je da ne provode svi pacijenti upute na jednak način. Samo manji dio pacijenata točno se pridržava dobivenih uputa. O spomenutoj problematici, stoga, provedeno je istraživanje.

Cilj / Objective

Cilj je istraživanja je dvostruk, i to: **ad 1** utvrditi postoji li razlika u suradljivosti s obzirom na razlike u davanju uputa (samo usmene, usmene i pisane upute) među muškim i ženskim pacijentima; **ad 2** ocijeniti suradljivost pacijenata u provođenju uputa za njegu nosne šupljine i sluznice nakon operacija nosa među muškim i ženskim pacijentima.

Ispitanici / Subjects

U istraživanje su uključena 22 ispitanika bez obzira na dob i spol, tj. prema redu dolaska na operativni zahvat. Uključeni su svi pacijenti kod kojih je učinjen operacijski zahvat na nosu i paranasalnim sinusima tijekom dva mjeseca.

Ispitanici su bili podijeljeni u dvije osnovne skupine, i to prema spolu [8 žena; 14 muškaraca]. Objе osnovne skupine

podijeljene su u dvije podskupine prema vrsti dobivenih uputa. U svakoj su podskupini 4 žene i 7 muškaraca dobili samo usmene upute, a 4 žene i 7 muškaraca dobili su i usmene i pisane upute.

U svakoj skupini ispitanici su bili podjednako podijeljeni s obzirom na stručnu spremu, starosnu dob te radni status.

Za provođenje istraživanja dobiveno je odobrenje Etičkog povjerenstva Opće bolnice Karlovac [broj:01-12-307/5].

Metode rada / Methods

Prva skupina pacijenata dobila je samo usmene upute, a druga i usmene i pisane upute o provođenju ukapavanja i zdravstvenoj njezi nosne šupljine.

Upute sadržavaju različit broj naputaka, ovisno o odluci liječnika koje je sredstvo potrebno ukapavati. Za svakog pacijenta upute su prilagođene individualno, prema prepisima liječnika. Pacijenti su provodili liječenje svakodnevno tijekom 3-4 dana, ovisno o terminu kontrolnog pregleda kod liječnika. Spomenute upute donijeli su na kontrolni pregled te ih predali medicinskoj sestri prije pregleda liječnika [**Slika 1**].

Prvi kontrolni pregled učinjen je 3-4 dana nakon detamponade nosa, ispunjene upute pacijenti su donijeli na kontrolni pregled te ih predali medicinskoj sestri odmah nakon dolaska u ambulantu prije pregleda liječnika.

Na kontrolnom pregledu svi su ispitanici ispunili anketni upitnik. Anketni upitnik sadržava 9 pitanja o tome jesu li i koliko redovito provodili njegu nosne šupljine i sluznice nosa [anketni upitnik je, kao i upute, prilagođen uputama liječnika] [**Slika 2**].

Analiza ispunjenih uputa i anketnih upitnika. Prvo su uspoređene upute i ankete kako bi se utvrdilo koliko su pacijenti iskreno odgovarali na upute u kućnom režimu liječenja, jer se smatra da bi im liječnik nakon pregleda, na kojem će vidjeti kako je provedena njega nosne šupljine, mogao skrenuti pozornost na to koliko su kvalitetno provodili njegu te će njihovi odgovori biti točniji nakon kontrolnog pregleda.

Nakon analize anketnog upitnika utvrđeno je koliko je muških, a koliko ženskih ispitanika prema uputama održavalo njegu nosne šupljine i sluznice. Uspoređeni su ispitanici koji su dobili usmene upute s ispitanicima koji su dobili i usmene i pisane upute radi utvrđivanja koja je grupa ispitanika ispravnije provodila njegu nosne šupljine i sluznice.

Rezultati / Results

Rezultati su prikazani u tablicama radi prikaza statistički značajnih razlika između ženskih i muških ispitanika te između ispitivanih skupina, tj. skupine ispitanika koja je dobila samo usmene upute i skupine ispitanika koja je dobila usmene i pisane upute.

PISANE UPUTE ZA PACIJENTE NAKON OPERACIJE NOSA I PARANAZALNIH SINUSA

Ove upute za ukapavanje u nos poslužiti će Vam kao podsjetnik o pravilnoj primjeni. Molimo Vas da ih donesete sa sobom kada dođete na kontrolni pregled k liječniku te ih tada predate medicinskoj sestri.

1. Kapi za nos Mentol+camphor+parafin ukapavati 3 x dnevno po 3 kapi u svaku nosnicu

0x 1x 2x 3x

0x 1x 2x 3x

0x 1x 2x 3x

0x 1x 2x 3x

2. Fiziološku otopinu ukapavati 5-7x dnevno po 5 ml u svaku nosnicu

0x 1x 2x 3x 4x 5x 6x 7x

0x 1x 2x 3x 4x 5x 6x 7x

0x 1x 2x 3x 4x 5x 6x 7x

0x 1x 2x 3x 4x 5x 6x 7x

3. Sterimar sprej 3x dnevno po jedan potisak u svaku nosnicu

0x 1x 2x 3x

0x 1x 2x 3x

0x 1x 2x 3x

0x 1x 2x 3x

4. Tobrex mast stavljati 2x dnevno u svaku nosnicu

0x 1x 2x

0x 1x 2x

0x 1x 2x

0x 1x 2x

5. Između svakog postupka treba proći 5 – 10 minuta

6. Nos treba samo lagano ispuhivati, jednu po jednu nosnicu

7. Jesu li Vam upute bile jasno prikazane?

DA NE

8. Vaše primjedbe na sam postupak ukapavanja

Molimo Vas da ispunite:

DOB: _____

SPOL: Muško Žensko

STRUČNA SPREMA: NKV SSS VŠS VSS

RADNI STATUS: Zaposlen Nezaposle
Umirovljenik Student Učenik

ANKETA O PROVOĐENJU NJEGE NOSNE ŠUPLJINE I SLUZNICE NOSA

Molimo Vas da nam ispunite ovu anketu kako ste se pridržavali dobivenih uputa za njegu nosne šupljine i sluznice nosa. Anketa će nam poslužiti za bolju i kvalitetniju njegu nosne šupljine i sluznice nosa kod budućih pacijenata.

1. Jeste li redovito provodili njegu nosne šupljine?

DA NE

2. Koliko ste puta dnevno ukapavali kapi za nos mentol+camphor+parafin?

0x 1x 2x 3x

3. Koliko ste puta dnevno ukapavali fiziološku otopinu?

0x 1x 2x 3x 4x 5x 6x 7x

4. Koliko ste puta dnevno uštrcali Sterimar sprej?

0x 1x 2x 3x

5. Koliko ste puta dnevno stavljali Tobrex mast u nos?

0x 1x 2x

6. Jesu li Vam upute bile objašnjene na razumljiv način?

DA NE

7. Kako ste disali nakon vađenja tampona iz nosa?

jako dobro 1.....2.....3.....4.....5 jako loše

(stavi znak „x“ na skali bliže onom što misliš)

8. Jeste li imali bolove?

nikakve 1.....2.....3.....4.....5 jake

(stavi znak „x“ na skali bliže onom što misliš)

9. Jeste li imali ikakvih nelagoda u vezi s ukapavanjem?

nikakvih 1.....2.....3.....4.....5 jakih

(stavi znak „x“ na skali bliže onom što misliš)

Molimo Vas da ispunite:

DOB: _____

SPOL: Muško Žensko

STRUČNA SPREMA: NKV SSS VŠS VSS

RADNI STATUS: Zaposlen Nezaposle
Umirovljenik Student Učenik

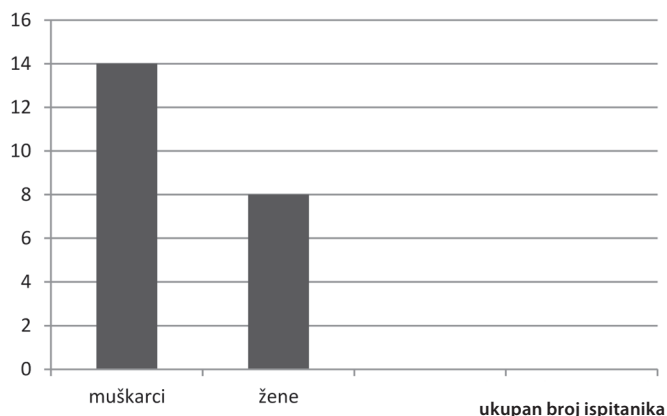
SLIKA [2] Anketni upitnik

Na slikama [slika 1-3] prikazani su demografski podatci o ispitanicima.

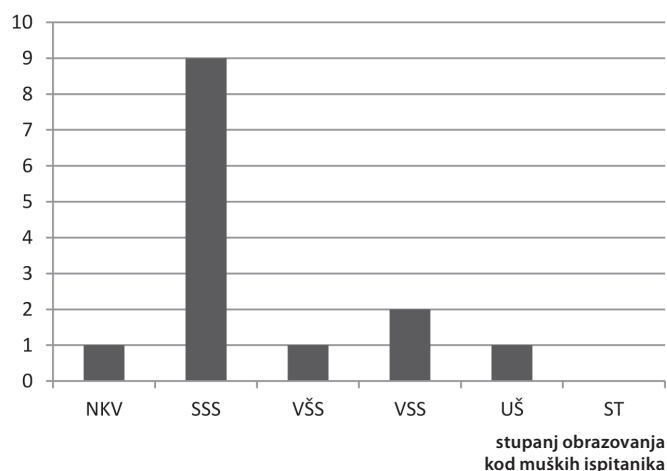
Ukupan je broj ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju 22. Od toga je sudjelovalo 14 muškaraca i 8 žena.

Vidljivo je da od ukupnog broja muških ispitanika (14) najviše 9 ispitanika ima SSS, 1 ispitanik NKV, 1 ispitanik VŠS, 2 ispitanika VSS, a jedan je učenik.

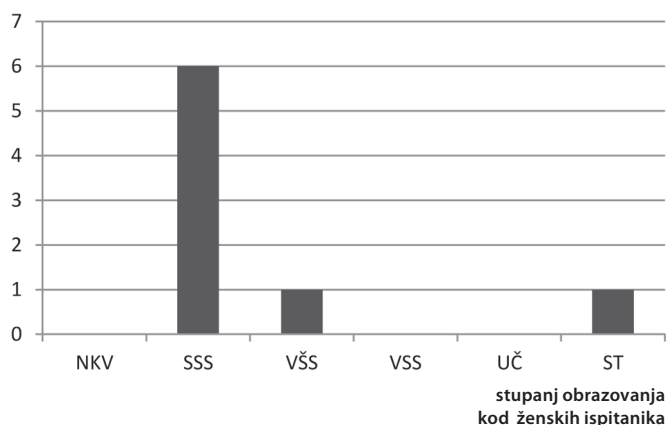
Kod ženskih ispitanika (8) također je najveći broj imao SSS, njih 6, sa VŠS 1 ispitanik, kao i jedna studentica.

SLIKA [1] Ukupan broj ispitanika uključen u ispitivanje.

SLIKA [2] Stupanj obrazovanja kod muških ispitanika.

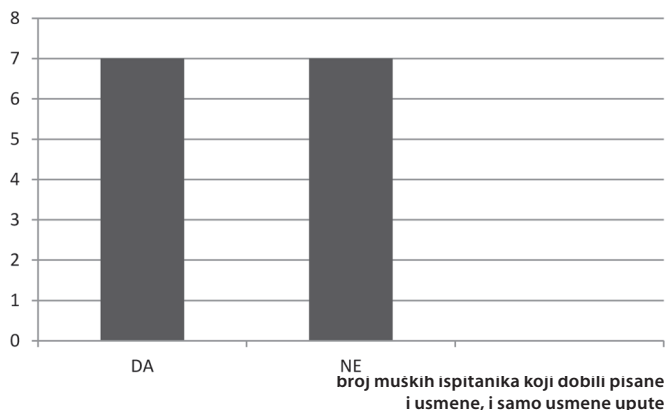

SLIKA [3] Stupanj obrazovanja kod ženskih ispitanika.

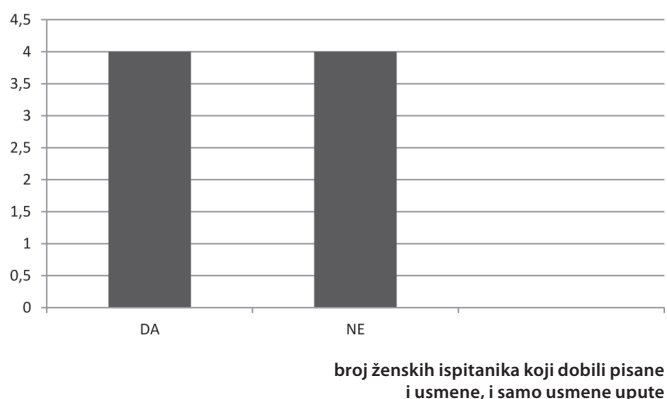
Na slikama [slika 4-5] prikazani su odnosi ispitanika prema metodi dobivenih uputa.

Od ukupno 14 ispitanika, 7 ih je dobilo pisane i usmene upute, a ostalih 7 samo usmene upute.

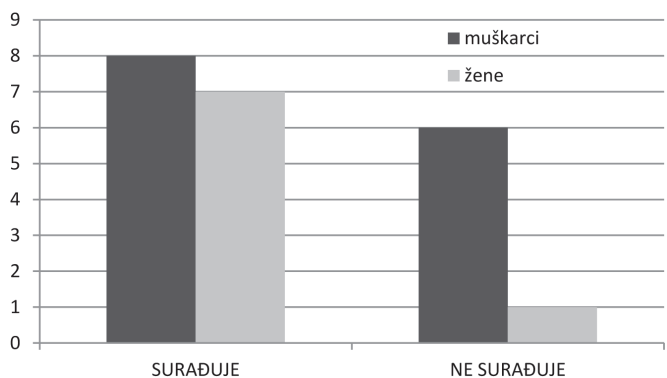
Od ukupno 8 ispitanica 4 su dobile pisane i usmene upute, a ostale četiri samo usmene upute.

SLIKA [4] Broj muških ispitanika koji su dobili pisane i usmene upute te oni koji su dobili samo usmene upute.

SLIKA [5] Broj ženskih ispitanika koji su dobili pisane i usmene upute, te one koje su dobile samo usmene upute.

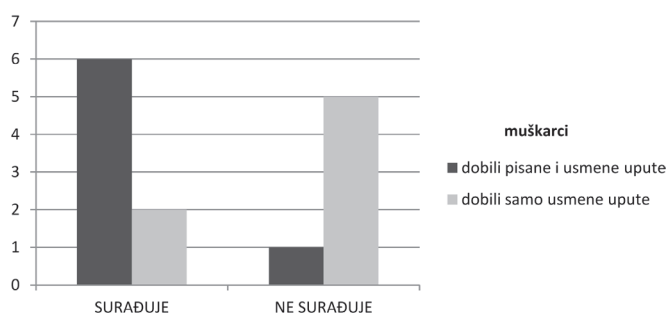
SLIKA [6] Broj svih ispitanika koji surađuju i ne surađuju.

Na slikama [slika 6-8] prikazani su odnosi ispitanika u odnosu na stupanj suradnje

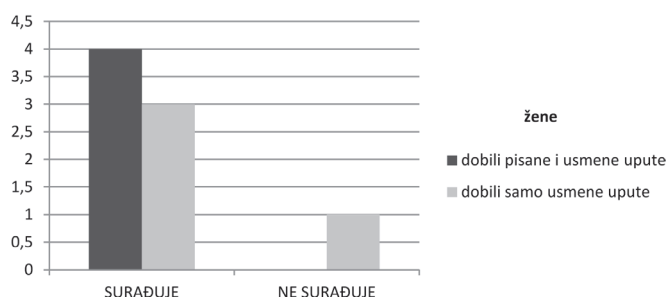
Od ukupnog broja muškaraca (14), 8 ispitanika je surađivalo, a 6 nije surađivalo, dok je kod ženskih ispitanika njih sedam surađivalo, a jedna nije surađivala.

Od 7 muških ispitanika koji su dobili pisane i usmene upute, 6 ih je surađivalo, a 1 nije. Od 7 muških ispitanika koji su dobili samo usmene upute, 2 ispitanika su surađivala, a 5 ih nije surađivalo.

Od 4 ženska ispitanika koji su dobili pisane i usmene upute, 4 su surađivale, a od 4 ženska ispitanika koji su dobili samo usmene upute, 3 ispitanice surađivale su, a 1 ispitanica nije surađivala.

SLIKA [7] Razlika u suradljivosti muških ispitanika s obzirom na razlike u dobivanju uputa.

SLIKA [8] Razlika u suradljivosti ženskih ispitanika s obzirom na razlike u dobivanju uputa.

Fisherovim egzaktnim testom potvrđena je statistička značajnost u pridržavanju dobivenih uputa za ukapavanje nosa i njegu nosne šupljine kod svih ispitanika s obzirom na razlike u dobivenim uputama [$p = 0.02979$, odnosno $p < 0.05$], te u razlici između muških ispitanika koji su dobili samo usmene upute i onih koji su dobili usmene i pisane upute [$p = 0.04895$, odnosno $p < 0.05$].

Uporabom istovjetnog statističkog testa nije utvrđena statistička značajnost u suradljivosti ženskih ispitanika s obzirom na razlike u dobivenim uputama [$p = 0.5$, odnosno $p > 0.05$] te u razlici ocjene suradljivosti svih ispitanika [$p = 0.140866$, odnosno $p > 0.05$]. Muški ispitanici nemaju manji stupanj značajnosti u suradnji i u pridržavanju uputa za ukapavanje nosa i njegu nosne šupljine od ženskih ispitanika.

Rasprava / Discussion

Operativni zahvati na nosu i paranasalnim sinusima vrlo su česti u otorinolaringologiji. Njega nosne šupljine nakon operacijskog zahvata ima iznimnu važnost za krajnji rezultat liječenja i kvalitetu života tijekom oporavka, što zahtijeva visoku suradljivost i motiviranost pacijenata.

Prema podacima dobivenima u ovom istraživanju postoji statistički važna razlika u pridržavanju dobivenih uputa za ukapavanje nosa i njegu nosne šupljine između muških i ženskih pacijenata koji su dobili samo usmene upute i onih koji su dobili usmene i pisane upute.

Prema dobivenim rezultatima verificirano je kako je završni rezultat liječenja znatno bolji kod ispitanika koji su dobili usmene i pisane upute od ispitanika koji su dobili samo usmene upute o provođenju poslijeoperacijske terapije.

Iz tabličnog prikaza vidljivo je da muški ispitanici koji su dobili pisane i usmene upute bolje surađuju od onih koji su dobili samo usmene upute, te je Fisherovim egzaktnim testom utvrđeno da postoji statistička značajnost u pridržavanju uputa. Kod ženskih pacijenata podjednak je broj u pridržavanju uputa bez obzira na vrstu dobivenih uputa, te je Fisherovim egzaktnim testom utvrđeno da statistička značajnost ne postoji.

U ovom istraživanju, kada su pacijenti podijeljeni u dvije skupine po spolu i u podskupine ovisno o načinu dobivanja uputa, iznalazi se da je kod muških ispitanika važna statistička značajnost u vrsti dobivenih uputa, za razliku od ženskih ispitanika. Vidljivo je da je cilj istraživanja potvrđen, tj. trebalo bi muškim pacijentima obvezno davati ne samo usmene, nego i usmene i pisane upute.

Kod muških i ženskih ispitanika verificiran je istovjetan stupanj suradljivosti u odnosu na pridržavanje uputa za ukapavanje nosa i njegu nosne šupljine.

Njega nosne šupljine i sluznice nosa nakon operativnog zahvata važna je ako nema adekvatne njege, oporavak sluznice nosa trajati znatno dulje, a posljedično je stupanj pojave neželjenih komplikacija manji.

Zbog toga je veoma važno postići suradljivost i motiviranost kod pacijenata da provode metode prema uputama, ali i utvrditi koja je metoda za davanje uputa učinkovitija, bez obzira na spol i razinu obrazovanja.

Zaključak / Conclusion

Kako ne postoje slična istraživanja, dobivene rezultate ne može se usporediti sa sličnim istraživanjima, te bi u budućnosti trebalo provoditi slična istraživanja, ali na većem uzorku ispitanika kako bi rezultati imali viši stupanj značajnosti.

Literatura / References

- [1] Gnjudić Ž, Grgić M, Turčić P, Malenica M, Stipičić D. Toaleta nosnih šupljina pripremkom Sterimar nakon operacije tumora selarne regije transsfenoidalnim pristupom. *Medicina Fluminensis* 2011;47(2):206-11.
- [2] Tomooka L, Murphy C, Davidson T. Clinical Study and Literature Review of Nasal Irrigation. *Laryngoscope* 2000;110:1189-93.

- [3] Rabago D, Pasic T, Zgierska A, Mundt M, Barrett B, Maberry R. The efficacy of hypertonic saline nasal irrigation for chronic sinonasal symptoms. *Otolaryngol Head neck Surg* 2005;133:3-8.
- [4] Passali D, Lauriello M, Passali GC, Passali FM, Cassano M, Cassano P et al. Clinical evaluation of the efficacy of Salsomaggiore (Italy) thermal water in the treatment of rhinosinusal pathologies. *Clin Ter* 2008;159:181-8.
- [5] Tamooka L, Murphy C, Davidson T. Clinical study and literature review of nasal irrigation. *The Laryngoscope* 2009;110:1189-93.
- [6] Dubin MR, Pletcher SD. Postoperative packing after septoplasty: Is it necessary? *Otolaryngol Clin North Am* 2009;42:279-85.
- [7] Gajski A, Karlović D. Ispitivanje mišljenja medicinskih sestara o suradljivosti psihijatrijskih bolesnika u psihofarmakoterapiji. *Acta Clinica Croatica* 2008;47(3):149-53.
- [8] Perva O, Pandur S, Šantić K, Kulić M, Walaszek K, Rustempašić E. Operacijska studija o podnošljivosti, učinkovitosti i bolesnikovoj suradljivosti pri liječenju Carvetrendom. *Medicus* 2009;18(2): 245-52.
- [9] Kalogjera L, Baudoini T. Na dokazima zasnovano liječenje kroničnog rinosinuitisa. *Acta Clinica Croatica* 2005;44(1):53-8.
- [10] Mladina R, Cuić E, Subarić M, Vuković K. Nasal septum deformities in ear, nose and throat patients: an international study. *Am J Otolaryngol* 2008;29:75-82.
- [11] Manestar D, Hauser Z, Cvjetković N, Velepić M. Pooperacijska nega nosne sluznice s pršilom „Aqua maris“. *Med Razl* 2000;53:257-60.
- [12] Scheithauer MO, Scheithauer I, Klocker N, Verse T. Comparison of two application forms for isotonic sodium-chloride solution in postoperative sinus-surgery wound care. *Laringorhinootologie* 2006;85:14-9.